

FILMHANDLEDNING FRÅN FILMCENTRUM

DEN OSYNLIGA POJKEN

TEMAN: MOBBNING • FANTASI OCH VERKLIGHET • MOD OCH RÄDSLÅ • ATT BLI VUXEN

REKOMMENDERAD FRÅN: ÅK 4

EN FILMHANDLEDNING AV MIKAELA KINDBLOM

HANDLING

En man ristar något på väggarna i sin fängelsecell. Vem är mannen och vad är det för stad som han har avbildat?

Bilden tonar över till en stad vid kusten. Vi befinner oss i Trieste, som ligger högst upp i nordöstra Italien, vid Egeiska havet. Michele är 13 år och på väg till skolan på cykel. Men det är inte riktigt hans dag: När han vill köpa en Superman-dräkt till Halloween-festen på kvällen, vill inte gubben som äger affären öppna. I skolan blir Michele retad av skolans två ligister. De tar hans pengar och sedan sprayar de honom med en färgpistol. Till råga på allt dyker Micheles mamma Giovanna upp. Hon är polis och kommer till skolan för att fråga om någon sett en av deras klasskamrater som är spårlöst försvunnen. Innan hon går ger hon Michele det smörgåspaket som han glömt hemma med flit.

Men problemet är att Giovanna är inte Micheles riktiga mamma, och nu har han bara tillräckligt med pengar för att köpa en kinesisk superhjälteklädnad, som är orange och jätteful. Han går ändå på festen där hans kärlek Stella är. Men hon ser inte ens åt honom. Ute är det storm och Michele är arg och besviken. Han önskar att han vore osynlig.

Dagen efter den misslyckade dagen har något mycket märkligt hänt: Michele har blivit osynlig. Fascinerad utforskar han sin osynlighet och beger sig till skolan. Där lyckas han både hämnas på sina plågoandar och utöva lite rättvisa – precis som en superhjälte. Dessutom upptäcker han att det finns fler fördelar med att vara osynlig: Han kan smita in i flickornas omklädningsrum, till exempel. Men han kan också bli Stellas hemliga vän, som när de två möts vid gungorna nere vid havet.

Michele tror att osynligheten på något sätt har med den kinesiska superhjälteklädnaden att göra. Men att Michele kan göra sig själv osynlig är inte det enda märkliga som händer i staden: Flera barn försvinner spårlöst. En mystisk blind man syns alltmer i Micheles skugga. Mamma Giovannas vän Basili börjar bete sig konstigt och nere vid hamnen ligger ett fartyg fullt av ryssar som verka ruva på en hemlighet.

När så Stella också blir bortrövad och fördd till den mystiska båten gör Michele allt i sin makt för att rädda henne. Och då upptäcker han att hans superkrafter inte alls sitter i kostymen. Han är i själva verket född med dem. Hans föräldrar, som till-

hörde ett hemligt vetenskapligt projekt i Ryssland, rymde och placerade honom i säkerhet hos Giovanna. Nu letar en otäck gammal man vid namn Artiglio efter honom och de andra barnen med superkrafter.

Med hjälp av den blinde, som är Micheles pappa, och Stella, räddar Michele de andra barnen på båten. När han och Stella kommer tillbaka till Trieste kallar han Giovanna för mamma.

tion till *Den osynlige pojken* var Marvel-filmerna med sina storslagna superhjärteberättelser. Särskilt Sam Raimis *Spider-Man* från 2002 tycks ha inspirerat Salvatores, inte minst i det fiffiga tricket att presentera huvudpersonen som en sympatisk men något oföretagsam person som i filmens början genomgår flera både pinsamma och kränkande situationer. När Peter Parker blir biten av en

VEM VILL INTE BLI SUPERHJÄLTE?

Den osynlige pojken är något så ovanligt som en actionfilm från Italien. Filmen är regisserad av en av Italiens mest välkända regissörer, Gabriele Salvatores, som 1992 regisserade filmen *Jag älskar soldater* som vann Oscar för Bästa utländska film.

Sedan dess har han gjort en lång rad filmer som ofta utspelar sig i den genrevärld som vi oftast förknippar med amerikansk film och Hollywoodfilm. *Den osynlige pojken* har blivit en jättesuccé i hemlandet och i flera andra europeiska länder. Under hösten 2017 kommer en uppföljare att få premiär som också är regisserad av Salvatores. Den bygger vidare på händelserna i *Den osynlige pojken* och heter *Il ragazzo invisibile – Fratelli*. Många kritiker har berömt Salvatores för hans förmåga att väva in action och fantasy i en helt vanlig och vardaglig nutidsberättelse. Salvatores, som själv kommer från Neapel, har också odlat ett nära samarbete med sin fotograf, Italo Petriccione. Deras visuella stil märks i närheten till havet och de lödiga, vackra och varma färgerna. Gabriele Salvatores har själv erkänt att en stor inspira-

genmanipulerad spindel och får superkrafter får han alltså chansen att revanschera sig och bli allt det som han drömt om. Han går från att vara handlingsförlamad till att bli handlingskraftig, precis som Michele. Vem skulle inte vilja bli superhjärte?

Men att vara osynlig medför också en rad mycket speciella omständigheter. Särskilt för en film där publiken måste vänja sig vid att inte se filmens huvudperson och hjälte. Så den osynlige pojken har inte bara hämtat inspiration från vår tids Marvel-blockbusters, utan även från just motivet med osynliga hjältar på film.

H.G. Wells berömda roman *Den osynlige mannen* från 1897 har t.ex. filmatiserats många gånger. Klassikerversionen är från 1933 med filmens stjärna Claude Rains som hela filmen igenom spelar bakom vita bindor och svarta glasögon. Wells historia handlade om en galen vetenskapsman som inte kan motstå frestelsen att använda sig själv som försökskanin – ett tema som går igen i *Spider-Man*-filmerna.

Mats Wahls ungdomsthiller *Den osynlige* kom 2002, samma år som filmen med Gustaf Skarsgård i huvud-

rollen. I det här fallet beror osynligheten på något helt annat, som fiffigt avslöjas bara i slutet av boken/filmen. Filmen blev faktiskt så framgångsrik att den gjordes om i en amerikansk version (med lyckligt slut!)

I båda dessa exempel handlar det om pojkar och män som blir osynliga. Men finns det inga berättelser om flickor och kvinnor som blir osynliga?

I Tove Janssons barnbok *Det osynliga barnet* handlar osynligheten inte om superkrafter och fantasifulle bus. Flickan i berättelsen syns inte för att hon känner sig osedd. Men för varje gång som någon tilltalar henne eller visar intresse för henne, så växer hennes självkänsla tills hon till slut syns hela hon igen.

I Hayao Miyazakis vackra och gåtfulla *Spirited away* hotas den 12-åriga hjältinnan Chihiro av att långsamt bli genomskinlig och försvinna i tomma intet när hon kommer till andarnas värld på andra sidan järnvägsstationen. Hon måste rädda sina föräldrar, som har förvandlats till grisar, och en drake, som förtrollats av en häxa, för att själv kunna bli helt synlig igen.

Och däri ligger nog också mycket av fantasygenrens riktiga attraktionskraft, och lockelsen hos berättelserna om att vara osynlig. För när Michele blir osynlig får han ju en verklig chans att passa in, att bli någon, både i sina egna och omgivningens ögon.

För mellanstadiet:

- Välj en superhjältefilm som du har sett och berätta om den för resten av klassen.

- Hur många av er har sett en superhjältefilm från något annat land än USA?

- Vad finns det för specialeffekter i *Den osynlige pojken*?

Leta rätt på stillbilder ur filmen och diskutera filmbilden som bild. Diskutera vad som syns i bild, var står kameran, hur är ljuset, färgerna, bildkompositionen?

- Första scenen med Michele när han cyklar genom stan.

- Micheles skola

- När Michele är osynlig och möter Stella vid gungorna på stranden.

- Ombord på båten när Michele får reda på sanningen om sina superkrafter.

- När Giovanna och de andra räddar sig från båten och den exploderar.

- När kapseln som Michele och Stella har räddat sig i flyger upp ur havets botten, till två fiskares stora överraskning.

För högstadiet:

- Varför säger man ofta att Hollywood är bäst på actionfilm? Beror det på att de har bättre budget, skriver snabbare manus, har alla talangerna? Men stämmer det verkligen? Hur ser *Den osynlige pojken* ut? Det är ingen storbudgetfilm men den är både rappt berättad och använder miljö, skådespeleri och Micheles osynlighet på fiffiga och oväntade sätt. Ge exempel!

- Hur funkar det med en osynlig actionhjärte? Beskriv en actionscen, som när Stella och Michele letar efter en utväg på båten.

- Jämför *Den osynlige pojken* med en amerikansk superhjältefilm, t.ex *Spider-Man* av Sam Raimi från 2002. Titta särskilt på scenen i början på filmen när Peter Parker förvandlas till Spider-Man. Vad finns det för likheter mellan de två skildringarna av en helt vanlig pojkes förvandling till superhjärte?

- Tänk på de som blir framträdande sportproffs, musiker eller politiker: Hur ska man använda sin talang eller sina specialkunskaper? Har den som är väldigt duktig på något särskilt ett ansvar gentemot sina medmänniskor?

ATT VARA ANNORLUNDA OCH VILJAN ATT PASSA IN

I *Den osynliga pojken* visar det sig att Michele är adopterad och att Giovanna inte är hans riktiga mamma. Men i slutet av *Den osynlige pojken* kallar han henne ändå för mamma, när Michele och Stella kommer tillbaka hem till Trieste.

Många av oss har lekt med tanken: Tänk om min mamma och pappa inte är min riktiga mamma och pappa. Tänk om jag också egentligen är en superhjärte, eller en prinsessa som måste gömma mig i skogen eller har en ond styvmor?

Känslan av att vara annorlunda, att inte riktigt passa in, är en vanlig ingrediens i sagor, både i böcker och i filmer. Det är också en viktig del av att vara i tonåren, av att växa upp. Äventyret är bryggan över till självkänslan och vuxenlivet.

I den osynlige pojken görs utanförskapet till en fördel. Micheles osynlighet gör ju honom till en superhjärte. Men vad är egentligen att vara normal, vanlig, precis som alla andra? Är det ens önskvärt att vara det? Superhjärteberättelserna får oss att fundera på sådana frågor också – bortom alla rafflande dramatiska vändningar och specialeffekter.

För mellanstadiet:

- Beskriv hur det ser ut hemma hos Michele, hans stad, hans hem och hans sovrum. Skulle du vilja bo där?
- Beskriv Micheles familj. Vem är Candela, den lilla flickan i bikostym? Vem är den andra kvinnan i Micheles hem?

Vad gör hon där? Hur reagerar Michele när han får veta att Giovanna har lagt lasagnen? Vilket yrke har Micheles mamma Giovanna? Var är Micheles pappa? Tror du hon har mycket tid att laga mat åt sina barn? Vem lagar mat hemma hos dig? Tycker du att Micheles familj är vanlig eller ovanlig?

- Beskriv din favoritscen när Michele är osynlig. Vad är det som är bra med att vara osynlig?
- När skulle du vilja vara osynlig?
- Finns det andra sätt att vara osynlig på?
- Leta fram några olika hjältar från sagor, böcker och filmer och beskriv vad som gör dem så speciella.
- Vem skulle du vilja vara om du fick bli superhjärte?

För högstadiet:

–”Du har inget gemensamt med de vanliga människorna, med sina vanliga trista liv. De försöker ständigt få ihop räkningar som aldrig stämmer och uppfostra snorungar som kommer att leva samma liv som deras föräldrar. Vi är din familj. Ditt öde.” Så säger den gamle mannen Artiglio ombord på fartyget till Michele.

- Jämför Artiglios påstående med det visdomsord som Peter Parkers farbror ger honom i *Spiderman*: ”With great power comes great responsibility.”

- Tänk på de som blir framträdande sportproffs, musiker eller politiker: Hur ska man använda sin talang eller sina specialkunskaper? Har den som är väldigt duktig på något särskilt ett ansvar gentemot sina medmänniskor?

TRIESTE – EN STAD I EUROPA

Den osynlige pojken utspelar sig i en mycket gammal hamnstad i Europa som ligger i nordvästra Italien, vid gränsen till Slovenien. Trieste har en mycket lång och fascinerande historia och finns omnämnd i svenska historiska källor på medeltiden. Idag är Trieste en italiensk stad med drygt 200 000 invånare men för 100 år sedan var staden ett viktigt handelscentrum som tillhörde det Habsburgska riket. Trieste var också känd för att där bodde en blandad befolkning med bland annat en betydande judisk och kinesisk befolkning.

Man kan beskriva Trieste som en kosmopolitisk stad, likt Wien före andra världskriget, eller vår tids London, Paris eller Berlin: städer där många olika nationaliteter och folkslag, traditioner, språk och kultur samlas och berikar varandra.

Kosmopolitanism uppstod i upplysningstidens liberala tankesfär. Kosmopolitanism är ett begrepp som omfattar mycket men i korthet kan det beskrivas som en syn på världen och människorna där gränserna är upplösta och man

letar efter likheter människor emellan, istället för olikheter. Att vara kosmopolit är att vara världsmedborgare, där resor och möten mellan människor ses som berikande för alla parter och leder till ökad tolerans och empati.

För mellanstadiet:

- Vilka olika nationaliteter, språk och kulturer finns i *Den osynlige pojken*?
- Titta på filmens rollista. En del av skådespelarna är italienare men det finns också andra nationaliteter representerade. Vilka då?
- Hur ser det ut där du bor? Hur många olika kulturer, språk och nationaliteter finns där du bor?

För högstadiet:

- Ta reda på mer om Triestes mångkulturella historia.
- Ta reda på mer om kosmopolitanism. Se gärna Erik Gandinis animerade kortfilm *Cosmopolitanism* som jämförelsematerial.

Bok och filmtips:

Den osynlige mannen (roman av H.G Wells, 1897)

Den osynlige mannen (film av James Whale, USA, 1933)

Det osynliga barnet (barnbok av Tove Jansson, 1962)

Spirited away (film av Hayao Miyazaki, Japan 2001)

Den osynlige (roman av Mats Wahl, 2002)

Den osynlige (film av Joel Bergwall och Simon Sandquist, Sverige 2002)

Spider-Man (film av Sam Raimi, USA 2002)

Cosmopolitanism (kortfilm av Erik Gandini, Sverige 2016. Finns på SVT Play fram till den 22 april 2017. Längd: 17 min.)

PRODUKTIONSUPPGIFTER

Original titel: *Il ragazzo invisibile*

Genre: Spelfilm

Regi: Gabriele Salvatores

Italien, 2014

Längd: 100 min.

Språk: Italienska

Textat språk: Svenska

Rekommenderad från: ÅK 4

Distribution: Filmcentrum

Bredgränd 2

111 40 Stockholm

Tel: 08 545 275 00

www.filmcentrum.se

E-post: distribution@filmcentrum.se